

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

DPS-I.070.84.2023.AP

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

dr hab. Wojciech Brzozowski

Zastępca

Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 20 grudnia 2023 r. znak KMP.573.12.2023.AN w sprawie reżimu prawnego zawieszania działalności przez placówki całodobowej opieki, uprzejmie wyjaśniam.

Na wstępie należy wskazać, że zgodnie z art. 22 pkt 3 i pkt 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) do zadań wojewody należy wydawanie i cofanie zezwoleń lub zezwoleń warunkowych na prowadzenie domów pomocy społecznej oraz wydawanie i cofanie zezwoleń na prowadzenie placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej, kontrola placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w tym prowadzonych na podstawie przepisów o działalności gospodarczej, w zakresie standardów usług socjalno-bytowych i przestrzegania praw tych osób, a także nad zgodnością zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej zawiera procedurę umożliwiającą reakcję wojewody w sytuacji, gdy otrzyma on informację co do nieprawidłowości działania placówki zapewniającej całodobową opiekę. Przede wszystkim wojewoda ma uprawnienie do przeprowadzenia w takim przypadku w placówce kontroli doraźnej.

W ramach kontroli wojewoda ma prawo do:

- 1) żądania informacji, dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania nadzoru i kontroli;
- 2) swobodnego wstępu w ciągu doby do obiektów i pomieszczeń jednostki kontrolowanej;
- 3) przeprowadzania oględzin obiektów, składników majątku kontrolowanej jednostki oraz przebiegu określonych czynności objętych obowiązującym standardem;
- 4) żądania od pracowników kontrolowanej jednostki udzielenia informacji w formie ustnej i pisemnej w zakresie przeprowadzanej kontroli;
- 5) wzywania i przesłuchiwania świadków;
- 6) zwrócenia się o wydanie opinii biegłych i specjalistów z zakresu pomocy społecznej;
- 7) pobierania za pokwitowaniem oraz zabezpieczania dokumentów związanych z zakresem kontroli, z zachowaniem przepisów o tajemnicy prawnie chronionej;
- 8) sporządzania, a w razie potrzeby żądania sporządzenia niezbędnych do kontroli kopii, odpisów lub wyciągów z dokumentów oraz zestawień lub obliczeń;
- 9) przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do realizacji celu kontroli.

Kontrola w trybie doraźnym oznacza, że podmiot prowadzący placówkę nie musi zostać uprzedzony o zamiarze jej przeprowadzenia oraz że kontrola może być przeprowadzona w godzinach wieczornych.

Na podstawie art. 67 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej jeżeli podmiot, któremu wydano zezwolenie na prowadzenie takiej placówki:

- 1) przestał spełniać warunki określone w ustawie,
- 2) przestał spełniać standardy, o których mowa w art. 68,
- 3) nie przedstawi na żądanie wojewody w wyznaczonym terminie aktualnych dokumentów, o których mowa w ust. 2 pkt 3

- wojewoda wyznacza dodatkowy termin na spełnienie warunków lub standardów albo na dostarczenie wymaganych dokumentów.

Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu wojewoda cofa zezwolenie na prowadzenie placówki.

Należy zauważyć, że fakt prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę nie zawsze pokrywa się z formalnym zarejestrowaniem działalności gospodarczej. Ugruntowane już orzecznictwo sądów administracyjnych nie wymaga bezpośredniej zależności faktu prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę od formalnego zarejestrowania czy prowadzenia działalności gospodarczej.

Przykładowo Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2014 r. (I OSK 549/13) podkreślił, że przepisy sankcjonujące, do których należy art. 130 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej wymierzone są w każdy podmiot, którego faktyczna, rzeczywista działalność odpowiada dyspozycji tych przepisów. Z tego względu obejmują one także, a nawet przede wszystkim - działalność podmiotów, która następuje bez zezwolenia czy nie została zgłoszona właściwemu organowi, tj. określaną potocznie jako odbywająca się „w szarej strefie”, działalność „na czarno”. Organy mają obowiązek bieżącej weryfikacji, czy na obszarze ich właściwości odbywa się faktycznie działalność podlegająca karze - i nie mogą się w tym względzie ograniczać tylko do podmiotów, które formalnie zadeklarowały działalność o charakterze odpowiadającym dyspozycji przepisów, lecz poszukiwać wszystkich tych, których rzeczywiste funkcjonowanie odpowiada tej dyspozycji. Nakaz ten znajduje uzasadnienie w zasadzie państwa prawnego (art. 2 Konstytucji RP) w związku z zasadą równości (art. 32 Konstytucji RP).

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, że fakt skorzystania przez przedsiębiorcę z możliwości zawieszenia działalności gospodarczej na podstawie art. 22 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221, z późn. zm.), ograniczonej do podmiotów niezatrudniających pracowników, pozostaje bez znaczenia dla oceny faktu prowadzenia przez tego przedsiębiorcę placówki zapewniającej całodobową opiekę.

W sytuacji, gdy przedsiębiorca zawiesił działalność gospodarczą i jednocześnie nie prowadzi placówki, tzn. w placówce nie przebywają osoby wymagające usług opieki całodobowej i nie świadczy się w niej takich usług, nie ma potrzeby podejmowania decyzji uchylającej decyzję udzielającą zezwolenia na prowadzenie placówki, chyba że zwróci się o to przedsiębiorca.

W sytuacji, gdy przedsiębiorca ma zawieszoną działalność gospodarczą, a usługi są świadczone, jednak niezgodnie z obowiązującym standardem, uzasadnione będzie, po przeprowadzeniu kontroli placówki, wydanie zaleceń pokontrolnych, i ewentualnie nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej z tytułu nierealizacji tych zaleceń (na podstawie art. 130 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej) lub też cofnięcie zezwolenia na prowadzenie placówki (na podstawie art. 67 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej). Należy bowiem jeszcze raz podkreślić, że podmiot prowadzący placówkę musi przez cały okres jej prowadzenia spełniać określone standardy oraz warunki wynikające z ustawy o pomocy społecznej.

Należy również zwrócić uwagę na istniejący już dziś w ustawie o pomocy społecznej przepis (art. 131a) nakładający na wojewodę obowiązki informacyjne w przypadku wymierzenia placówce kary pieniężnej, w tym wymierzenia kary i jednoczesnego cofnięcia zezwolenia w

sytuacji stwierdzenia zagrożenia życia lub zdrowia osób przebywających w placówce. O nałożonej karze wojewoda zawiadamia:

- 1) ośrodek pomocy społecznej, centrum usług społecznych, o którym mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych i powiatowe centrum pomocy rodzinie właściwe ze względu na położenie placówki, celem podjęcia działań zmierzających do zapewnienia pomocy osobom przebywającym w placówce oraz nawiązania kontaktu z członkami rodziny, opiekunami prawnymi lub kuratorami osób przebywających w placówce;
- 2) w ramach posiadanych informacji, członków rodziny, opiekunów prawnych lub kuratorów osób przebywających w placówce.

Wojewoda ma również obowiązek przedstawienia osobom przebywającym w placówce oraz, w ramach posiadanych informacji, członkom rodziny, opiekunom prawnym, kuratorom osób przebywających w placówce wyciąg z rejestru placówek zapewniających całodobową opiekę, z danymi teled adresowymi placówek z terenu województwa.

Natomiast w przypadku pilnej konieczności zapewnienia pomocy osobom przebywającym w placówce, w stosunku do której wojewoda wydał decyzję nakazującą wstrzymanie prowadzenia placówki, z nadaniem rygoru natychmiastowej wykonalności, wojewoda koordynuje działania zmierzające do zabezpieczenia niezbędnej pomocy osobom potrzebującym, przy udziale kierownika ośrodka pomocy społecznej albo dyrektora centrum usług społecznych gminy właściwej ze względu na położenie placówki.

Należy podkreślić, że przepisy ustawy o pomocy społecznej dotyczące wskazanych powyżej placówek mają na celu zagwarantowanie, aby działalność polegająca na zapewnieniu opieki osobom tego potrzebującym odbywała się z poszanowaniem wszelkich praw tych osób, by zapewniała im poczucie bezpieczeństwa i zachowanie godności osobistej. Działalność ta obwarowana jest wymogiem uzyskania zezwolenia wojewody oraz poddawana jest regularnych kontrolom, osoby zaś i podmioty naruszające wskazane wymogi ustawowe podlegają karom.

Jeśli chodzi o postulat stworzenia przepisów związanych z procesem przeniesienia mieszkańców placówek, zapewniam, że kwestia ta zostanie rozważona przy najbliższej nowelizacji ustawy o pomocy społecznej.

Z wyrazami szacunku
z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Paweł Zgórzyński
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/